

પ્રશ્નપત્ર - 2
વિષયવસ્તુ અને વિષયપદ્ધતિ સજ્જતા
સામાજિક વિજ્ઞાન (ગુજરાતી માધ્યમ)

બેઠક નંબર :

કુલ ગુણ : 100

સમય : 180 મિનિટ

સૂચના : (1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 5 પ્રશ્નો છે. તમામ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) દરેક મુખ્ય પ્રશ્ન નવા પાના ઉપરથી શરૂ કરવો અને મુખ્ય પ્રશ્નના તમામ પેટા પ્રશ્નો સાથે લખવા.

24

પ્રશ્ન - 1 મુદ્દાસર જવાબ આપો. કોઈ પણ ત્રણ (200 થી 250 શબ્દોમાં)

- (1) પાઠ આયોજનના સોપાનો જણાવી તાસ આયોજન અને એકમ આયોજનનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- (2) સામાજિકવિજ્ઞાન વિષયક સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓનું વાર્ષિક કેલેન્ડર તૈયાર કરો.
- (3) પ્રાચીન ભારતે રસાયણવિદ્યામાં અને ગણિતશાસ્ત્રમાં સાધેલી પ્રગતિનું વર્ણન કરો.
- (4) ભારતનાં બંધારણના મૂળભુત લક્ષણો મુદ્દાસર જણાવો.
- (5) ગુજરાતના કયા બે નગરોએ હડપ્પીય સંસ્કૃતિને ઉજાગર કરી છે ? કેવી રીતે સમજાવશો.

24

પ્રશ્ન - 2 માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો. કોઈ પણ ચાર (150 થી 200 શબ્દોમાં)

- (1) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ-2020 ને ધ્યાનમાં રાખીને શાળામાં સામાજિક વિજ્ઞાન ખંડનું નિર્માણ કેવી રીતે કરશો ? તેની લઘુતમ જરૂરિયાત અને ઉપયોગ જણાવો.
- (2) સમયજ્ઞાનની સમજ વિકસાવવા માટે મુખ્ય શૈક્ષણિક સાધનો સમયરેખા અને સમયઆલેખ વિશે વિગતપૂર્ણ સમજ આપી આકૃતિ દોરી ઉદાહરણ સહ માહિતી આપો.
- (3) નીચે ભારતનાં પ્રસિદ્ધ શાસ્ત્રીયનૃત્યનાં ચિત્રો આપેલા છે. આ ચિત્રોને ઓળખી દરેક વિશે માહિતી આપો.

(1)

(2)

(3)

(4)

- (4) ઈતિહાસનું સ્વરૂપ અને ક્ષેત્ર વિશેનો વિશાળ અભિગમ આપની દૃષ્ટિએ કેવો હોવો જોઈએ ?
- (5) આર્થિક વિકાસને વધુ વેગવંતો બનાવવા માટે જરૂરી ઉત્પાદનનાં સાધનોની ફાળવણીની પદ્ધતિઓનો પરિચય આપો.
- (6) આબોહવાને અસર કરતાં વિવિધ પરિબલો અને ભારતના ઋતુચક્ર વિશે આલેખન કરો.

પ્રશ્ન - 3 માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો. કોઈ પણ પાંચ (100 થી 150 શબ્દોમાં)

20

- (1) ટૂંકનોંધ લખો : ટીમટીચિંગ
- (2) ભારતમાં ગરીબી નિવારણ માટે અમલી કાર્યક્રમોની માહિતી આપો.
- (3) કયા રાષ્ટ્ર ભક્તની યાદમાં 'પરાક્રમ દિવસ' ઉજવાય છે ? તેમનું જીવન ઝરમર અને આઝાદી માટેનું યોગદાન સંક્ષિપ્તમાં દર્શાવો.
- (4) લોકશાહીમાં લોકમત ઘડતરનાં માધ્યમો
મુદ્રિત માધ્યમો અને વીજાણુ માધ્યમો - તફાવત લખો.
- (5) નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં મૂલ્યાંકન પ્રશ્નોનાં કૌશલ્યોની યાદી આપવામાં આવી છે. આ કૌશલ્યોને ઓળખી જ્ઞાન, સમજ, ઉપયોગન અને કૌશલ્યના આધારે તેનું વર્ગીકરણ કરી ચાર્ટ બનાવો.

ગણતરી કરે	ઓળખી બતાવે	નકશાપૂર્તિ કરે
જોડકા જોડે	વર્ગીકરણ કરે	કારણ આપે
તફાવત આપે	ઉકેલ આપે	વર્ણન કરે
સમયરેખા દોરે	આલેખ/ચાર્ટ બનાવે	ઉપયોગ કરે

- (6) લોકશાહી એટલે શું ? લોકશાહીના પ્રકારો અને ચૂંટણીતંત્રની વ્યવસ્થા વિશે વિવરણ કરો.
- (7) આધુનિક યુગમાં ઊર્જાના બિન પરંપરાગત સાધનોના ઉપયોગની અતિ આવશ્યકતા છે ? શા માટે તે જણાવો.

પ્રશ્ન - 4 એક કે બે વાક્યમાં જવાબ આપો.

20

- (1) નિરીક્ષિત અભ્યાસ પદ્ધતિનાં બે ફાયદા લખો.
- (2) સામાજિક વિજ્ઞાન અને સાહિત્યના અનુબંધનું એક ઉદાહરણ લખો.
- (3) સંકલ્પના આપો. (અ) દ્વીપકલ્પ (બ) અભિસરણ
- (4) પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો.
(અ) શેષ સત્તાઓ (બ) પ્રમાણસમય
- (5) મને ઓળખો.
(અ) મને ડેનિમ સિટી ઓફ ઇન્ડિયા કહે છે.
(બ) મારા રેસાને 'ગોલ્ડન ફાઈબર' કહે છે.
(ક) મને કપાસની જમીન કહે છે.
(ડ) મને ગ્રાહક આંદોલનનાં જન્મદાતા કહેવામાં આવે છે.
- (6) 'એકોક્તિ' પદ્ધતિ કોને કહેવાય ?

- (7) અમદાવાદમાં આવેલ જોવાલાયક સ્થાપત્યોનાં નામ લખો.
- (8) સામાજિકવિજ્ઞાન ખંડમાં ICT નાં વિનીયોગ માટે કયા-કયા સાધનો હોવા જોઈએ.
- (9) પૃથ્વીના ગોળાની ઉપયોગીતા જણાવો.
- (10) તમે એક સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના શિક્ષક છો અને જે તે વિસ્તારમાં વાવાઝોડું (ચક્રવાત) આપત્તિ આવી જાય તો આપ શું ઉપાય કરશો ?

12

પ્રશ્ન - 5 સૂચવ્યા મુજબ કરો.

- (1) એકમ આયોજનનો મૂળ વિચાર એ આપ્યો હતો.
- (2) આઝાદી બાદ સૌ પ્રથમ રાજવીએ 'જવાબદાર સરકાર'નો શુભારંભ કર્યો હતો.
- (3) વર્ષ 1990 થી દર વર્ષે દ્વારા માનવ વિકાસ અહેવાલ બહાર પાડવામાં આવે છે.
- (4) લોખંડ પોલાદના ઉત્પાદનમાં વિશ્વમાં ભારતનું સ્થાન છે.
- (5) મૌખિક-લેખિત અભિવ્યક્તિની પ્રવૃત્તિઓ - કઈ જોડી સાચી નથી.
 - (અ) વૃક્ષ વાવો વરસાદ લાવો (નિબંધ) - આપણું પર્યાવરણ (ચિત્ર)
 - (બ) મેં જોયેલું પ્રાણીસંગ્રહાલય (મુલાકાત વર્ણન) - વધુ વસ્તી એટલે વિનાશ (વકતૃત્વ સ્પર્ધા)
 - (ક) વૃક્ષારોપણ કરવું - ઔષધિય વનસ્પતિનું સંગ્રહસ્થાનનું નિર્માણ
 - (ડ) વિવિધ લોકોના પહેરવેશ વિશે હસ્તલિખિત અંક - ભૂમિ નકશા બનાવવા
- (6) નીચેનાં વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.
 - (અ) કોઈ પણ ઐતિહાસિક પાત્રો કે પ્રસંગોને નાટક દ્વારા રજૂ કરી શિક્ષણ આપવાની પદ્ધતિ એટલે નાટ્યીકરણ પદ્ધતિ.
 - (બ) મકરસંક્રાંતિનાં દિવસે પંજાબનાં અમૃતસરમાં આવેલા જલિયાવાલાબાગમાં એક સભાનું આયોજન થયું.
- (7) જાહેર મિલકતની જાળવણી કયા પ્રકારનું મૂલ્ય છે ?
- (8) ભૂગોળશિક્ષણનાં એક કુદરતી સાધનનું નામ લખો.
- (9) નીચેનામાંથી ભારતના ચૂંટણીપંચનું કાર્ય નથી.
 - (અ) બધા ઉમેદવારોને ચૂંટણી પ્રતિક ફાળવવા.
 - (બ) મતગણતરી પછી પરિણામ જાહેર કરવું.
 - (ક) સારા ઉમેદવારનું નામાંકન કરવું.
- (10) કોણાર્કના સૂર્યમંદિરનું નિર્માણ 13મી સદીમાં વંશના રાજા નરસિંહ વર્માન પ્રથમના સમયમાં થયું.
 - (અ) ચોલ (બ) ગંગ (ક) શક
- (11) અસીમા ચેટરજી તબીબી ક્ષેત્રે અમૂલ્ય પ્રદાન કરેલ છે. (વાક્ય સાચું કે ખોટું તે જણાવો.)
- (12) પૃષ્ઠીય જળનો મુખ્યસ્ત્રોત નદીઓ છે. (વાક્ય સાચું કે ખોટું તે જણાવો.)

